

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт
з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної
та заочної форм навчання, спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання

Рецензенти:

Гриневич Л. В. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця;

Кравченко К. О. – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри соціально-економічної географії і регіонаознавства факультету геології, географії, рекреації і туризму Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 23 січня 2024 року)*

С 24 Світова економіка : методичні рекомендації до виконання практичних робіт з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форм навчання, спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання / уклад. І. С. Марченко. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. – 20 с.

Видання містить рекомендації щодо підготовки та виконання практичних робіт здобувачів вищої освіти в рамках вивчення дисципліни «Світова економіка». Особливу увагу приділено рекомендаціям щодо пошуку, відбору інформації, її структуруванню, аналізу та презентації його результатів.

Для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної та заочної форми навчання, 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання.

УДК 339.9 : 378.091.33

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2024

© Марченко І. С., уклад., 2024

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Практичне завдання 1	6
Практичне завдання 2	8
Практичне завдання 3	10
Практичне завдання 4	12
Практичне завдання 5	14
Практичне завдання 6	17

ВСТУП

Основною метою вивчення дисципліни «Світова економіка» є надання здобувачам сучасних знань про структуру, розміщення та розвиток світової економіки, особливості процесу формування світового господарства, ролі транснаціоналізації та глобальної трансформації світового господарства, напрями та умови економічного розвитку країн, їх економічний потенціал.

У результаті вивчення даного курсу здобувач вищої освіти повинен опанувати методи здійснювання аналітичної оцінки процесів, які відбуваються в світовому господарстві, наводити власні аналітичні висновки та вміти прогнозувати напрями розвитку світогосподарських процесів.

Світова економіка вивчає різні аспекти виробництва, розподілу та споживання благ та послуг на глобальному рівні. Основні теми, що вивчаються в рамках світової економіки і за якими є доцільним проводити аналітичну роботу, включають:

1. Макроекономічний стан. Вивчає загальні економічні явища та процеси, такі як сукупний валовий продукт, національний дохід, рівень зайнятості, інфляція, безробіття та грошова політика. Макроекономіка розглядає економіку як цілісну систему.

2. Світова торгівля. Вивчає потоки товарів, послуг та капіталу між різними країнами. Це включає аналіз міжнародної торгівлі, інвестицій і питань, пов'язаних із зовнішньоторговельними відносинами.

3. Фінанси. Включають дослідження фінансових ринків, інвестицій, банківської діяльності, управління ризиками і фінансових інструментів.

4. Економічний розвиток. Аналізує відмінності в економічному розвитку між країнами та регіонами, а також фактори, що впливають на економічне зростання та добробут.

5. Міжнародні відносини. Зосереджується на впливі економічних чинників на політичні та соціальні відносини між країнами.

6. Економічна політика. Аналізує заходи та інструменти, які держави можуть використовувати для управління економікою.

7. Інновації та технологічний прогрес. Вивчає роль інновацій та технологічного прогресу в економічному розвитку, конкурентоспроможності та покращенні якості життя.

Ці напрями взаємопов'язані, їх вивчення допомагає зрозуміти складні взаємодії у світовій економіці. В рамках вивчення дисципліни «Світова економіка» здобувач опановує ряд практичних завдань за вищезазначеними аспектами, що дозволяє сформувати у нього навички аналітичної роботи та сформувати загальне уявлення про сутність та сучасні особливості процесів в світовій економіці.

Більшість представлених в методичних рекомендаціях завдань являють собою невеликі за обсягом та змістом статистико-аналітичні дослідження того чи іншого аспекту світової економіки та особливостей розвитку країн всередині неї.

Статистико-аналітичне завдання зазвичай є завданням чи проектом, у межах якого проводиться аналіз даних із використанням статистичних методів і аналітичного інструментарію пізнання. Це може включати в себе збір, обробку, інтерпретацію та подання даних з метою виявлення закономірностей, тенденцій або іншої корисної інформації.

Такі завдання часто виконуються у різних галузях, таких як наука, бізнес, економіка, соціологія та багато інших. Вкрай доцільними є їх використання під час підготовки фахівців міжнародної сфери. Вони можуть включати такі етапи, як формулювання питання дослідження, вибір методів збору даних, обробка і аналіз даних, а також подання результатів.

Головною проблемою якісного виконання таких завдань є пошук та відбір некоректних статистичних даних. Здобувачам рекомендується використовувати лише авторитетні статистичні джерела, такі як офіційні національні органи статистики, а також статистичні бази світових провідних інституцій та організацій. Рекомендується використовувати статистичні дані з одного джерела (хоча б в рамках одного показника), адже часто, навіть дані офіційних авторитетних статистичних ресурсів, можуть відрізнятися одні від інших. Наприклад, загальновідомий показник ВВП (валового внутрішнього продукту) в одній країні та за один рік в різних статистичних базах може різко відрізнятися (перш за все – через різну методику його рахування). Неточні (або хибні) дані не дозволяють здобувачу провести їх коректний аналіз та отримати об'єктивно вірні результати.

Під час захисту практичної роботи здобувач коротко викладає результати аналізу та свої власні думки з приводу відповідного аспекту. Таблиці зі статистичними даними слугують основою та підтверджують коректність того чи іншого висновку. Час на представлення результатів роботи рекомендується обмежити 5 хвилинами. Здобувач не озвучує наведені в таблицях цифри, а одразу презентує загальні висновки. Оцінювання викладачем індивідуальної роботи здобувача регламентується робочою програмою дисципліни та базується на основі оцінки трьох її складових: коректність відібраних статистичних даних, розуміння здобувачем наведеної динаміки того чи іншого аспекту, глибина та якість представлених власних спостережень і висновків автора.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 1

Процес формування світового господарства

1.1. Постановка завдання

Використовуючи лекційний матеріал та допоміжну літературу визначити особливості розвитку світової економіки як складної системи господарювання на окремих етапах за такими елементами:

- Ступінь економічної свободи (для основних суб'єктів господарювання);
- Значення державницької економічної політики (в розвитку національного господарювання);
- Геопростір торгівлі (межі, які були задіяні при міждержавній торгівлі);
- Характер торгівлі (основний вид продукції в процесі зовнішньої торгівлі).

1.2. Заповнити таблицю «Процес формування світового господарства»

Процес формування світового господарства

Історична епоха	Ступінь економічної свободи	Значення державної економічної політики	Геопростір торгівлі	Характер торгівлі
Рабовласницька (до V–VII ст. н.е)				
Феодальна (V/VII–XVI ст.)				
Початкового накопичення капіталу (XVI – XVIII ст.)				
Колоніальна (XVIII – початок XX в.)				
Монополістичного капіталізму (кінець XIX – середина XX ст.)				
Глобалізована ринкова економіка (середина XX ст. – наш час)				

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

А) В процесі своєї еволюції, світова економіка пройшла декілька послідовних історичних етапів. Без досягнень попереднього етапу неможливо було перейти до нової господарської реальності. Основні досягнення відображалися в основних критеріях, що характеризують ту чи іншу епоху формування світового господарства.

Б) Однією з комплексних характеристик історичної епохи в розрізі господарювання є принцип економічної свободи суб'єктів господарювання. В усіх історичних епохах вони різко відрізнялися. Загальний тренд розвитку світу – поступове зростання ступеня економічної свободи. Рекомендовано використовувати такі характеристики ступеня економічної свободи: «вкрай низький» – притаманно спільнотам, де тотальна частина економічної діяльності належить лише привілейованій частині суспільства (монархам, аристократії) або повністю підпорядковується їм; «низький» – схожий за змістом на «вкрай низький», але через розширення спектра видів господарської діяльності поступово починає розширюватися на непривілейовані частини суспільства; «широкий, не контрольований» – підприємницька діяльність масово розповсюджується на новостворений клас суспільства (буржуазія), при цьому практично відсутнє інституційне регулювання господарської діяльності з боку держав; «широкий, з низкою обмежень» – початок втручання держави в господарську діяльність людей спричиняє формування «економік великих капіталів» при загально високому ступені економічної свободи; «вкрай широка для великих акціонерних товариств, обмежена для менших суб'єктів» – поступовий процес формування великих корпорацій та монополій призводить до зменшення свободи менших конкурентів, залишаючи за ними усю повноту економічної та політичної влади в країні та за її межами; «відрізняється від типу та місця країни» – ситуація, коли неможливо чітко описати ступінь економічної свободи, яка залежить від конкретної країни, її місця в світовій економіці та особливостях національної економічної державницької політики.

В) Еволюція процесів економічної державницької політики являє собою поступовий перехід від анахронічних непостійних впливів держав на діяльність суб'єктів господарювання до функціонування чіткої законодавчої бази регулювання економіки, її стимулювання та розвитку. Типи значення економічної державницької політики можуть бути охарактеризовані як «практично відсутня», «вкрай низька», «зростаюча», «обмежена», «вкрай висока».

Г) Геопростір торгівлі визначається обсягом територій, які охоплюють систему зовнішньої торгівлі держави: суміжні території, суміжні держави та регіони, міжконтинентальна, глобальна.

Д) Характер торгівлі: якими групами товарів чи послуг йде основні торговельні потоки – продукція агросектору, ресурси, елементарні та примітивні товари, товари масового виробництва та споживання, елементарні послуги, провідні та інноваційні товари та послуги.

1.4. Рекомендовані джерела

1. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
2. Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 464 с.
3. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.
4. Ревякін Г. В. Закономірності циклічного розвитку глобальної економічної системи : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 140 с.
5. Войтко С. В., Гавриш О. А., Згуровський О. М., Нараєвський С. В. Економіка зарубіжних країн : підручник. Київ : НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», 2017. 400 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 2

Протиріччя у розвитку світової економіки

1.1. Постановка завдання

Обговорення питань, пов'язаних з основними протиріччями в розвитку світової економіки з ціллю формування у здобувачів уявлень в особливостях розвитку світової економіки на сучасному етапі розвитку за такими критеріями:

- економічна безпека національних економік;
- перешкоди на шляху вільної торгівлі;
- фінансова, продовольча та енергетична кризи в світовій економіці;
- економічна відсталість окремих країн світу.

1.2. Заповнити таблицю «Основні протиріччя розвитку світової економіки»

Основні протиріччя розвитку світової економіки

Тип економіки	Економічна безпека та могутність національних економік	Перешкоди на шляху вільної торгівлі	Прояви фінансової, міграційної, продовольчої та енергетичної проблеми	Економічна відсталість та проблема наздоганяючого розвитку
Великі розвинені країни (G-7)				
Невеликі за розміром розвинені країни				
Провідні країни, що розвиваються				
Країни «третього світу»				
Нові індустріальні країни				
Економіки перехідних суспільств				

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

Сучасні протиріччя економічного розвитку та умови світової економіки вкрай по різному впливаю на її учасників. Загальний тренд зростання економічних показників розвитку простежується майже в усіх типах економік, але його темпи вкрай різняться.

а) Економічна безпека країни – це концепція, що описує стан економіки та її здатність забезпечувати стабільність, стійкість та добробут національної спільноти. Економічна безпека включає низку аспектів і прагне мінімізувати загрози, які можуть негативно вплинути на економіку країни: стабільність макроекономічного середовища, фінансова стійкість, розвиток реального сектора економіки, енергетична безпека, торгова безпека, інноваційна безпека, соціальна безпека та інші. Економічна могутність держави – це загальна наявність ресурсів і багатств, що є у її розпорядженні, а також здатність до їх ефективного використання. Це поняття включає різні аспекти економіки, такі як виробництво товарів і послуг, наявність фізичного капіталу (наприклад, будівель, обладнання), людського капіталу (освіта і навички населення), природних ресурсів (земля, енергія, мінерали), фінансових активів.

б) Існує декілька типів та різновидів бар'єрів для розвитку вільної торгівлі, які можуть ускладнити вільний потік товарів та послуг між країнами. Здатність держави ефективно оминати їх і визначає рівень її залучення та ефективність зовнішньої торгівлі як найважливішого компонента господарювання.

с) У сучасному періоді розвитку світової економіки простежується активний прояв глобальних проблем, основними з яких є фінансова, міграційна, продовольча та енергетична проблеми. Здатністю країни чинити опір впливу глобальних проблем сучасності і визначається її економічна безпека та умови розвитку і зростання.

д) Проблема економічної відсталості та наздоганяючого розвитку часто обговорюється в контексті відмінностей в економічному зростанні між різними країнами чи регіонами. Ця проблема може мати безліч причин і потребує комплексного підходу для її розуміння та розв'язання. Декілька ключових факторів, які можуть впливати на цю проблему: інфраструктура, освіта, інституційне середовище, інновації та дослідження, соціальна стабільність, ресурси та природні багатства, глобалізація.

1.4. Рекомендовані джерела

1. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
2. Глобальні проблеми сучасності : підручник / [кол. авт.]; за ред. В. С. Бакірова (голова), А. П. Голікова, О. А. Довгаль, В. А. Пересадько, В. І. Сідорова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 632 с.
3. Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства : навч. посібник. Львів : ПростірМ, 2021. 130 с.
4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Є. І. Войнова [та ін.]; за ред. проф. С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2015. 304 с.
5. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : колект. моногр. / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 3

Особливості функціональної структури країн в світовій економіці

1.1. Постановка завдання

На основі аналізу секторальної структури ВВП двох країн (країни розвиненої (Країна А) та країни, що розвивається (Країна Б)) за період

2010–2020 рр., провести аналіз змін в розподілі економіки за основними її секторами та зміни, які відбулися в країнах за десятиріччя.

1.2. Дані представити у вигляді діаграм

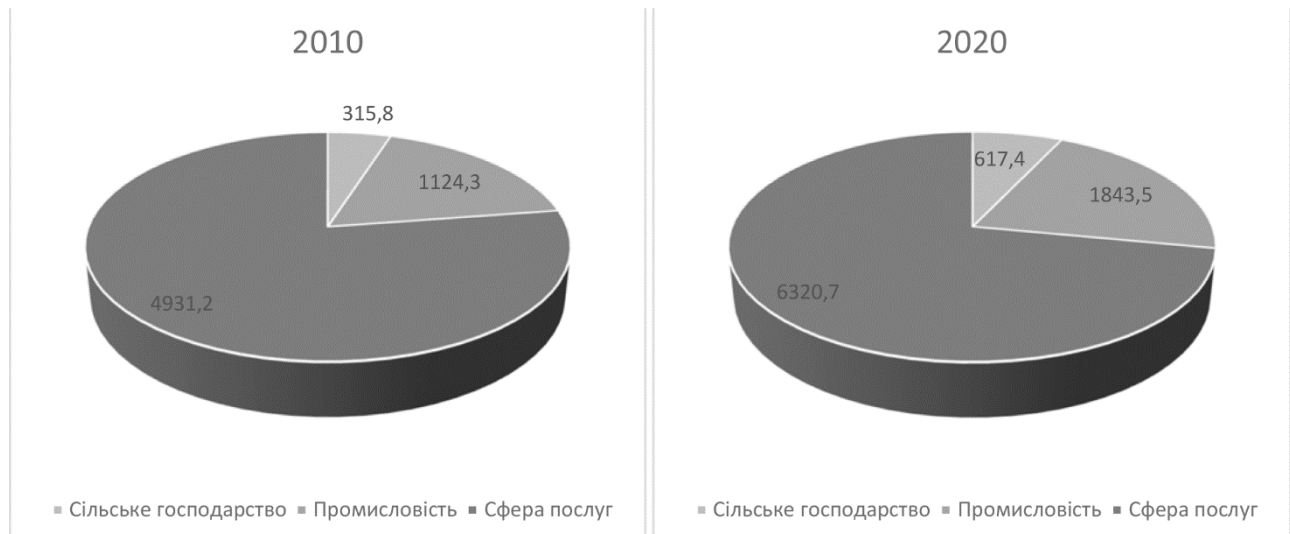

Рис. 1.1. Секторальний розподіл ВВП Країни А у 2010 р. та 2020 р., млрд дол. США

Аналогічно побудувати діаграми для Країни Б.

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

Секторальна структура ВВП (валового внутрішнього продукту) є розподілом економічної діяльності з різних секторів. Традиційно виділяють три основні сектори економіки: сільське господарство (включає всі види сільського виробництва, такі як сільське землеробство, тваринництво, лісове господарство і рибальство, надає сировину для промисловості та їжу для населення), промисловість (включає виробництво товарів, обробку сировини, будівництво і виробництво енергії, відіграє ключову роль у створенні кінцевих товарів та послуг) та сфера послуг (включає всі види послуг, що надаються населенню і бізнесу, такі як торгівля, фінанси, освіта, охорона здоров'я, транспорт, інформаційні технології і т. д.).

У сучасних економіках сфера послуг часто є найбільшим сектором. У розвинених країнах, як правило, сектор послуг превалює, тоді як у країнах частка первинного і вторинного секторів може бути більш істотною. Зі збільшенням рівня економічного розвитку зазвичай відбувається перехід від домінування первинного та вторинного секторів до переважання сектора послуг.

На основі отриманих даних, необхідно проаналізувати, як з роками змінюється цей розподіл, та навести причини такого розподілу в кожній з країн.

1.4. Рекомендовані джерела

1. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
2. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.
3. Eurostat. URL : <http://ec.europa.eu/eurostat/>
4. The World Bank. URL : <http://www.worldbank.org/>
5. CIA World Factbook. URL : <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 4

Ресурсний потенціал світової економіки

1.1. Постановка завдання

Визначення впливу світової ціни фактора виробництва на рівень розвитку економіки. Обрати дві країни за принципом: перша країна – великий нафтоекспортер з регіону Близького Сходу (на вибір: Саудівська Аравія, Ірак, Іран, ОАЕ, Кувейт, Катар, Оман), друга країна – великий нафтоекспортер з іншого регіону світу (на вибір: Канада, Мексика, Венесуела, Бразилія, Ангола, Нігерія, Алжир, США, Норвегія, Малайзія).

На основі статистичних даних вибрати за період з 2013 по 2023 рр. дані за звітний рік і занести в таблицю:

- середньорічна ціна на нафту марки BRENT (в дол. США за барель, (розрахувати як середнє арифметичне цін на 1 березня, 1 червня, 1 вересня, 1 грудня відповідного року);
- обсяг експорту нафти (сирої та переробленої) за двома вибраними країнами за кожен звітний рік;
- частку нафтового сектора в сумарному експорті (розрахувати);
- сумарний обсяг експорту товарів та послуг;
- ВВП (номінальний) країн.

1.2. Результат подати у вигляді таблиці

Рік	Середньорічна ціна марки BRENT	Обсяг експорту нафти, млрд дол.		Частка нафти у валовому експорті, %		Експорт країни, млрд дол.		ВВП номінальний, млрд дол.	
		Країна 1	Країна 2	Країна 1	Країна 2	Країна 1	Країна 2	Країна 1	Країна 2
2013									
2014									

Продовження табл.

2015									
2016									
2017									
2018									
2019									
2020									
2021									
2022									
2023									

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

Після заповнення таблиці, необхідно дати короткий аналіз взаємозв'язку зміни цін на нафту зі станом ВВП країни та обсягом її експорту, а також проаналізувати, чи змогли країни, що розглядаються, знизити залежність від нафтоекспорту і яка у них нафточутливість (як сильно впливають зміни нафтоекспорту на загальний рівень економіки).

Нафтозалежність – стан економіки, при якому зменшення світової ціни на нафту однозначно тягне падіння нафтових доходів, а вони, в свою чергу, падіння ВВП. Країни здатні долати нафтозалежний статус за рахунок інших секторів експорту (не пов'язаних із нафтою чи нафтопродуктами), або за рахунок зростання внутрішньої економіки.

Нафточутливість – пропорція, яка показує взаємозв'язок між падінням нафтових доходів та падінням інших секторів ВВП. Країни з невисокою нафточутливістю зазвичай мають ситуацію 1 до 1 – 1 долар падіння в доходах від експорту нафти спричиняє падіння 1 долару у ВВП. Країни з високою нафточутливістю сягають показників 1 до 2, 1 до 3, 1 до 4 й навіть більше (гіперчутливість).

1.4. Рекомендовані джерела

1. Організація країн-експортерів нафти. URL : https://www.opec.org/opec_web/
2. Brent Oil Futures. URL : <https://www.investing.com/commodities/brent-oil>
3. The World Bank. URL : <http://www.worldbank.org/>
4. World's Top Exports. URL : <http://www.worldstopexports.com/worlds-top-oil-exports-country/>
5. The Observatory of Economic Complexity. URL : <https://oec.world/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 5

Економіка розвинених країн світу та країн, що розвиваються

1.1. Постановка завдання

На основі баз статистичних даних про структуру економіки, проаналізувати зміни, які відбулися в економіці за період 2018–2023 рр. Обрати дві країни з членів групи G20: перша країна – розвинена (Австралія, Велика Британія, Німеччина, Італія, Канада, США, Франція, Південна Корея, Японія), інша – країна, що розвивається (Аргентина, Бразилія, Індія, Індонезія, КНР, Мексика, Саудівська Аравія, Туреччина, ПАР), та проаналізувати їх основні макроекономічні показники, визначивши загальний тренд розвитку економіки за п'ять років.

1.2. Занести дані в таблицю та розрахувати % ВВП та ВВП країни від загальносвітового, % зовнішнього боргу від ВВП номінального, % експорту від ВВП номінального, % ВВП з секторами.

Країна А	ВВП номінальний		ВВП ПКС		ВВП номінальний, млрд дол. США	ВВП за ПКС, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол. США		ВВП на душу населення, дол. США		Зовнішній борг		Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг		% ВВП номін. за секторами		
	млрд дол. США	% від світового	млрд дол. США	% від світового			Ном.	за ПКС	Ном.	за ПКС	Млрд дол. США	% ВВП ном.	млрд дол.	% ВВП	млрд дол.	% ВВП	Сільське господар.	Промисловість	Сфера послуг
2018																			
2019																			
2020																			
2021																			
2022																			
2023																			

Для розрахунку % ВВП по секторах економіки, рекомендовано також заповнити наступну таблицю в абсолютних цифрах.

Країна А	Сільське господарство, млрд дол. США	Промисловість, млрд дол. США	Сфера послуг, млрд дол. США
2018			
2019			
2020			
2021			
2022			
2023			

Аналогічно побудувати таблицю для іншої країни. Зробити певні висновки, як змінюється макроекономічний стан країни за досліджуваний період, спираючись тільки на знайденні макроекономічні показники. Кратко порівняти схожі та відмінні риси в розвитку двох досліджуваних країн в світовій економіці.

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

А) ВВП та ВНП визначають кількість вироблених в суспільному виробництві товарів та послуг за різницею в логіці підрахунку. ВВП – кількість вироблених товарів та послуг на території економіки країни усіма суб'єктами (національними та іноземними контрагентами), ВНП – загалом в світі (але лише національними контрагентами). Переважання ВВП над ВНП свідчить про те, що країна більш орієнтована на прийом капіталу, а ВНП над ВВП – до його вивозу.

Б) Співвідношення ВВП за номінальною вартістю та ВВП за паритетом купівельної спроможності демонструє так звану «дешевизну» або «дорожнечу» економіки. Переважання номіналу над паритетом каже про те, що економіка є дорожчою за рівнем цін, ніж еталона економіка – економіка США (де ВВП номінальний завжди однаковий з ВВП за ПКС). Зазвичай, капітал з «дорогої» економіки витікає до більш «дешевої», де вартість ресурсів, робочої сили та загалом виробництва є більш вигідним.

В) Зазвичай, ВВП та ВНП на душу населення, як правило, демонструють зростання або падіння рівня життя населення, але може і не повністю відображати цей аспект.

Г) Зовнішній борг є важливим аспектом економічного розвитку. Усі країни світу мають зовнішні борги, але важливим показником є вміння його обслуговувати та ним користуватись. Само по собі зростання боргу

не є негативним, якщо темпи зростання економіки є вищими. Негативним є падіння ВВП на фоні зростання боргового навантаження. Для одних країн є нормальним зростання на фоні зовнішнього боргу понад 200 % від ВВП, для інших зростання з 20 до 40–50 % вже є вкрай неприємною ситуацією.

Д) Виділяють такі типи країн за зовнішньої торгівлею:

- експортоорієнтовані (експорт дуже сильно впливає на ВВП, займає більшу долю ВВП (понад 40–50 %) та є вищим за імпорт);
- імпортоорієнтовані (імпорт дуже сильно впливає на ВВП, займає більшу частку ВВП (понад 40–50 % ВВП) та є вищим за експорт);
- експортно-імпортні (експорт є більшим за імпорт, але впливають вони на ВВП обидва однаково);
- імпоротно-експортні (імпорт більше, ніж експорт, але впливають вони на ВВП обидва однаково);
- без орієнтації на зовнішню торгівлю (більша частина зростання/падіння ВВП відбувається не в експорті чи імпорті, а у внутрішньому сегменті економіки).

Є) Сектори економіки демонструють секторальний розподіл ВВП та дозволяють зрозуміти, в якому секторі знаходяться основні драйвери (локомотиви) чи, навпаки, проблеми та гальма економічного зростання і розвитку.

Назви макроекономічних показників англійською мовою:

ВВП номінал – GDP current; ВВП за ПКС – GDP PPP; ВВП на душу населення – GDP per capita; ВВП – GNI; Зовнішній борг – External debt stocks; Експорт / імпорт – Export / import of goods and services; Сільське господарство, Промисловість, Сфера послуг – Agriculture, Industry, Services.

1.4. Рекомендовані джерела

1. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
2. Григорова-Беренда Л. І., Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. 136 с.
3. The World Bank. URL : <http://www.worldbank.org/>
4. World's Top Exports. URL : <http://www.worldstopexports.com/>
5. The Observatory of Economic Complexity. URL : <https://oec.world/>
6. Statista. URL : <https://www.statista.com/>
7. Trading Economics. URL : <https://tradingeconomics.com/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ 6

Нові індустріальні країни та особливості перехідних суспільств

1.1. Постановка завдання

На основі даних, представлених рейтингом Глобальної конкурентоспроможності (WEF World Competitiveness Report) та Індексу людського розвитку (IHR) обрати країни з нових індустріальних країн та одну з країн перехідних (постсоціалістичних) за типом, зробити загальний висновок: як проявляються зміни складових національної конкурентоспроможності в досліджуваних країнах світу.

1.2. Заповнити дві таблиці з відповідними показниками

Назва країни	ВВП номінальний, млрд дол. США	ВВП на душу населення, дол.	Індекс людського розвитку (IHR), бал		Індекс конкуренто- спроможності		Субіндекс 1. Інститути				Субіндекс 12. Іновації	
			оцінка	місце	оцінка	місце	оцінка	місце			оцінка	місце
2013												
2018												

1.3. Пояснення до виконання практичного завдання

У висновку щодо стану конкурентоспроможності країни повинні бути проаналізовані такі пункти:

- загальний рівень змін за п'ятирічний період в загальному ВВП, ВВП на душу населення, індексі людського розвитку та показнику конкурентоспроможності країни;
- рівень змін по кожному окремому субіндексу;
- визначити взаємозв'язок ВВП на душу населення зі зміною параметрів індексу конкурентоспроможності (тобто наскільки впливовий кожен окремий субіндекс або навпаки вплив його мінімальний, відштовхуватися від зміни ВВП на душу населення).

Усі 12 субіндексів умовно розподіляють на три групи: субіндекс 1–4 – макроекономічні та загальні чинники, 5–10 – людський капітал та ефективність ринків, 11 та 12 – інноваційне та бізнес-середовище. Високі показники останньої групи притаманні найбільш розвиненим країнам та забезпечують найбільш ефективні позиції в конкурентній боротьбі. Основу сталого економічного розвитку країнам забезпечують чинники другої групи, але виключно за умови позитивності розвитку чинників першої групи, які складають основу економічного стану країни та без яких неможливо підтримувати стабільність і переходити до більш ефективних форм господарської діяльності.

1.4. Рекомендовані джерела

1. Світова економіка : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 268 с.
2. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 528 с.
3. The World Bank. URL : <http://www.worldbank.org/>
4. Human Development Index. URL : <http://hdr.undp.org/en/global-reports>
5. Індекс глобальної конкурентоспроможності 2012. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf
6. Індекс глобальної конкурентоспроможності 2018. URL : <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

Марченко Іван Сергійович

СВІТОВА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації до виконання практичних робіт
з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» денної
та заочної форм навчання, спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії» денної форми навчання

Коректор *Л. Є. Стешенко*
Комп'ютерне верстання *Н. О. Ваніна*
Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 60x84/16. Ум. друк. 1,25. Наклад 50 пр. Зам. № 10/24.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.2009

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна